

Vereniging voor katholiek
en christelijk onderwijs

Aanvullende opmerkingen van Verus bij het wetsvoorstel *Meer ruimte voor nieuwe scholen* t.b.v. de internetconsultatie

Verus is groot voorstander van de vrijheid van onderwijs zoals vastgelegd in artikel 23 van de Grondwet. Deze vrijheid heeft geleid tot een onderwijsstelsel met kwalitatief goede scholen, zo wordt in binnen- en buitenland erkend. Wij vinden het principe dat ouders een school kunnen starten die past bij hun opvattingen een belangrijk recht. Van dat recht hebben velen binnen onder meer het katholieke en christelijk onderwijs gebruik gemaakt. De scholen die aldus zijn ontstaan zijn geen statische instellingen gebleken. Zij hebben zich aangepast aan de ontwikkelingen in de maatschappij en wensen van ouders, zonder daarbij de traditie waaruit zij zijn ontstaan uit het oog te verliezen. Het huidige stelsel van richtingen heeft aldus geleid tot een zeer grote verscheidenheid aan scholen die onderling verschillen, bijvoorbeeld qua onderwijsconcept, ook als zij binnen eenzelfde richting vallen. Ouders hebben volop keuzemogelijkheden voor hun kinderen en er is geen onderzoek dat aantoont dat ouders in Nederland ontevreden zijn over deze keuzemogelijkheden.

Toch is Verus geen tegenstander van meer ruimte voor nieuwe scholen. Over de concrete plannen van de staatssecretaris om dit te bereiken zijn wij echter zeer kritisch. Wij zijn van mening dat de theoretische voordelen van de nu gepresenteerde plannen niet opwegen tegen de praktische nadelen. Hier geldt het adagium: het betere is de vijand van het goede.

Het wetsvoorstel schept voor bestaande scholen, maar ook voor nieuwe initiatieven veel onduidelijkheid. Voor het starten van nieuwe scholen, of het nemen van verstandige beslissingen over bestaande scholen, is niet alleen het (afschaffen van het) richtingbegrip van belang, maar ook de situatie rond stichtings- en opheffingsnormen, de bekostiging en de huisvesting. Over al die thema's heeft de staatssecretaris wel ideeën, maar die zijn nog verre van uitgewerkt, laat staan dat ze in het wetsvoorstel worden meegenomen. Het wetsvoorstel is wat Verus betreft dan ook onvolledig.

Het is verder de vraag of en hoe de betreffende thema's door komende kabinetten worden opgepakt. Als nu alleen het richtingbegrip wordt afgeschaft, is deze stap straks gezet zonder dat bestaande en potentiële nieuwe scholen duidelijkheid hebben over genoemde thema's. Overigens wijst ook onderzoek van SEO Economisch Onderzoek en Oberon erop dat alleen het afschaffen van het richtingbegrip waarschijnlijk niet tot nieuwe scholen zal leiden (zij hebben sowieso geen hoge verwachtingen van de effecten).

Ondertussen gaat het wetsvoorstel wel ten koste van ruim 100 zogenaamde laatste bijzondere scholen van de richting. Deze scholen voorzien in een behoefte van ouders en leveren doorgaans prima kwaliteit. Het is onduidelijk of er nieuwe scholen komen en hoe duurzaam die dan zijn. De door de staatssecretaris in het vooruitzicht gestelde overgangstermijn van 10 jaar is de facto slechts 2 jaar lang. Want wie zal na 2 jaar zijn kind nog naar een school sturen wanneer duidelijk is dat het kind zijn schoolloopbaan op die school niet volledig kan doorlopen? Aan de suggestie van de

staatssecretaris dat het voor deze scholen wellicht nog meevalt omdat de opheffingsnormen mogelijk omlaag gaan hebben ze vooralsnog niets. Voor openbare scholen blijft de uitzondering van de laatste school van de 'richting' wel bestaan. De Memorie van Toelichting beroept zich hierbij op een volgens Verus onjuiste interpretatie van de Grondwet. Lid 4 van Artikel 23 spreekt namelijk niet over voldoende (aantal), maar over voldoende (kwaliteit) openbaar onderwijs. Het wetsvoorstel introduceert dus een onwenselijke en niet gerechtvaardigde ongelijkheid tussen openbaar en bijzonder onderwijs.

De staatssecretaris wil de nieuwe systematiek van scholenstichting budgetneutraal invoeren. Dit betekent dat de komst van nieuwe scholen altijd ten koste gaat van bestaande scholen met alle risico's voor de onderwijskwaliteit van dien. Ook op het gebied van huisvesting is de beoogde budgetneutraliteit een risico, nog afgezien van de doelmatigheidsvragen die bij het huisvestingsthema gesteld kunnen worden. Voor individuele leerlingen zijn er eveneens kwaliteitsrisico's door de frequente overstap tussen scholen die de bewindsman op het oog lijkt te hebben met dit wetsvoorstel. Hij koerst namelijk aan op een echte onderwijsmarkt, waarbij ouders, wanneer zich een beter schoolalternatief in de buurt voordoet, hun kind overplaatsen. Voor de ontwikkeling van leerlingen is het echter van belang dat zij een duurzame, consistente schoolloopbaan hebben. Het economische marktdenken achter het wetsvoorstel past niet bij de onderwijssector. Een school is geen consumentenartikel dat door 'klanten', als het ze even niet bevalt, moeiteloos wordt ingewisseld voor een ander artikel.

Sterk wisselende leerlingenaantallen als gevolg van overstapbewegingen hebben tevens een negatieve invloed op de bestuurbaarheid van een school en op de mogelijkheid een goed personeels- en huisvestingsbeleid te voeren.

Bij de beantwoording van de vragen van de internetconsultatie maakte Verus al opmerkingen over de ongelukkige samenloop van de plannen met de grote leerlingendaling in een groot deel van ons land en over de manier waarop de belangstelling voor scholen in de nieuwe situatie zou moeten worden aangetoond.

De staatssecretaris stelt dat nieuwe initiatieven op dit moment te weinig kans hebben. De vraag is hoe groot dit probleem in de praktijk is. Er is zeker een aantal initiatieven dat nu moeilijk een eigen school kan beginnen, maar de nadelen van de nu gepresenteerde plannen om dit op te lossen wegen niet op tegen de voordelen. Mensen met een nieuw onderwijsidee waar veel ouders voor warmlopen treden wat Verus betreft in overleg met bestaande scholen om te kijken of en hoe dat idee ingepast kan worden. Scholen zouden openen moeten staan voor dergelijke gesprekken. Dat is doorgaans ook het geval.

Woerden, 23 februari 2016